

לתפוס רוצח: המסע בעקבות האלמן
שרצה את נשותיו
עמרי אסנהיים. הוצאת כנרת, זמורה-ביתן,
335 עמודים, 94 שקלים

בועז סנג'ר

לתפוס רוצח, לרכל ולהריע למשטרה ולפרקליטות

הספר "לתפוס רוצח" על שמעון קופר, שהורשע ברצח שתיים מנשותיו, נכתב על ידי העיתונאי עמרי אסנהיים. הסיוע שהגיש המחבר לרשויות אכיפת החוק היה אזרחות טובה מאוד, אבל נדמה שלטובתה הוא הזניח את החשדנות הבריאה

שמעון קופר בבית המשפט המחוזי בלוד, יוני 2016 צילום: מוטי מילרוד

הפרשה שבה עוסק הספר "לתפוס רוצח" היא אכן מעניינת: אלמן סדרתי, שהוא כנראה רוצח סדרתי, שכנראה רצח שתיים מנשותיו. ובכל זאת התקשיתי לצלוח את מחציתו הראשונה, בשל תיאורים ארכניים, על גבול הרכילות, של אורחותיו, דבריו, מעשיו וקשריו של שמעון קופר ("גיבור" הספר); בתר-ספת תיאורי רכילות מרובים של בני משפחתו, נשותיו וחברותיו לאורך השנים. חלקו השני של הספר הוא שיר הלל למערכת המשפט הישראלית, החל בחוקרי המשטרה, דרך התובעים שבפרקליטות ועד לשופטים המרשיעים. שיאו של שיר ההלל הוא בסדרת תמונות של שלושה עדים, פתולוג (בעל מוניטין מפוקפקים, כפי שיפורט בהמשך), חוקרת משטרה, שלוש תובעות ושלושה שופטים. מצעד ניצי-חזן, חסרה רק תמונה קבוצתית של כולם יחדיו. למחבר – העיתונאי עמרי אסנהיים – כוונות טובות, ומאחר שסייע בחשיפת הרוצח, הוא גם אורח טוב. אך לא בהכרח מדובר בעיתונאות למד-פת ולא מדובר בספרות יפה. לא ספרות יפה – משום שהספר אינו כתוב כספרות יפה ואינו מת-רומם מעל לרמתה של כתיבה עיתונאית. לא עי-תונאות למופת, משום שהעיתונאי אמנם סייע למשטרה לבצע את תפקידה – לחקור היטב אם מדובר ברצח – אך לא מילא תפקיד עיתונאי משמעותי כגון חשיפת ליקויים מערכתיים הקיימים בכל רשויות אכיפת החוק, מהמשטרה, דרך הפרקליטות ועד לבתי המשפט. חשי-פת ליקויים כאלה היא עיתונאות במיטבה. עזרה למשטרה לחשוף רוצח היא אזרחות טובה. אילו נמנעה המשטרה בכוונת מכוון מלתפוס עברייני, למשל בשל שוחז, היה לחשיפה ערך עיתונאי גדול. סיוע למשטרה בעבודתה הוא לא דווקא תפקיד עיתונאי.

מבצבצות שיטות עבודה קלוקלות נוספות, המ-שוועות לביקורת עיתונאית נחרצת, שאינה מתאימה לשיר ההלל הנוכחי. כך, למשל, ב-29 באוקטובר 2010 יצא צוות שוטרים של ימ"ר מרכז לעצור את ד"ר מריה וקוטצקי במ-קום עבודתה בחדרי הגיתוח בבית החולים אסו-תא בתל אביב. היא נעצרה שם והובלה באויקים לתחנת המשטרה בכפר סבא. אפשר לתהות אם נחוץ לעצור אדם כדי לחקור אותו. הכרחי לתהות מדוע משפילים אותו באמצעות אויקים גם כשאיננו מסוכן. "למחרת, היא הובאה אוקה להארכת מעצר" (הידד לאויקים). בדומה לכך מתוארת בספר ללא כל ביקור-רת חקירת משטרה שבה החוקרות צועקות על הרופאה הנחקרת הנ"ל ואף משקרות לה במצח נחושה במטרה לחלץ ממנה הודאה או לפחות עדות מפלילה: "בן-אבן וקצב הביטו אחת בש-נייה. הן החליטו ללכת צעד אחד נוסף. בגופה של גיני נמצאו סימני דקירה טריים של מחט, אמרו לוקוטצקי, 'מה יש לך להגיד על זה?' איך אני אדע? השיבה וקוטצקי ופרצה בככי". המחקרים מלמדים ששקרי חוקרים לנחק-רים לא מנוסים צפויים לגרום להם להתייאש

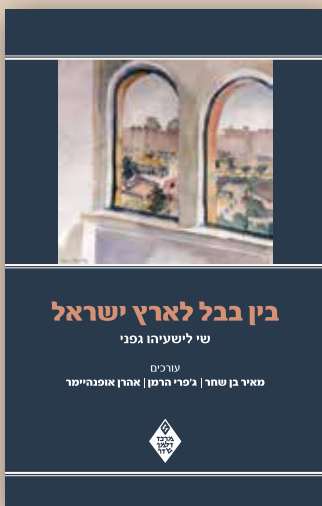
את תצהירו (בכותבו "לא אוכל לעשות שקר בנ-פשי, להשמיט חלקים רלוונטיים ולמנוע מבית המשפט את מלוא דעתי בעניין") והתייצב באומץ לצדה של ד"ר מאיה פורמן-רוניק, שחוות דעתה באשר לתיק של רומן וזורוב לא סיפקה את יצר ההרשעה של הפרקליטות. קשה היה לפרקליטות ולמשטרה להסתגל למעבר מעידן החושך של פרופ' היס לעידן האור של ד"ר קוגל וד"ר פורמן-רוניק. במעבר חיובי זה תמכה גם נציבת הביקורת על הפרקליטות, השופטת (בדימוס) הילה גרסטל. זו רק דוגמה אחת לליקויים בסיסיים הקיימים במערכת אכי-פת החוק הפלילי שלנו, המשוועים לעיתונאות חוקרת מעולה. חבל לבזבז את משאבי העיתונ-אות החוקרת על הצטרפות לאגף החקירות של המשטרה. ובכל זאת, אינני מקל ראש בחשיבות האזרחית והציבורית של סיועו המשמעותי ביותר של אסנהיים לחשיפת הרצח, במיוחד נוכח או-לת היד של המשטרה בפרשה זו.

הטעויות באשר לשקרים בחלקו השני של הספר, שבו נסקרת פעי-לותן של רשויות אכיפת החוק בפרשה,

כותב המחבר: "בשלב הזה יכול היה הרר-פא המשפטי לסכם כי לא ניתן לקבוע את סי-בת המוות של ג'ני. אבל פרופ' היס שייך לאס-כולת הרופאים המשפטיים שנמנעים מלהשאר דו-חזת נטולי סיבת מוות משוערת". אלא שעיתונ-אות טובה – כגון כתבותיו-חשיפותיו של רונן ברגמן על מעלליו של פרופ' יהודה היס – כבר הראתה שלהיס כראש המכון לרפואה משפטית בארובכיר היתה תפישה מעוותת לחלוטין של תפקידו, כביכול עליו לאתר למשטרה ולפרקלי-טות ראיות מפלילות במקום לדיקו במדע ובא-מת. תפישה מעוותת זו באה לידי ביטוי גם ב-רשה שלהלן, אך חמקה מעיני המחבר, שהזכיר בתמימות, ללא כל חשד בריא ברשויות החקי-רה, את קיומו של "מוכר משטרתי קצר המכוון את רופאי המכון מה עליהם לחפש". תפישה מעוותת זו של תפקיד המכון ושל יח-סי המשטרה והמכון נחשפה לאחרונה, כשאנשי הפרקליטות דרשו מראש המכון הנוכחי ד"ר חן קוגל לשנות תצהיר שמסר, כך שיתאים יותר לע-מדת הפרקליטות. ד"ר קוגל סירב באומץ לשנות

ערב השקה לספר היובל לפרופ' ישעיהו גפני בין בבל לארץ ישראל

בעריכת ד"ר מאיר בן שחר, ד"ר ג'פרי הרמן,
כרופ' אהרן אופנהיימר

משתתפים

יו"ר: ד"ר ג'פרי הרמן
דברי פתיחה: ד"ר מאיר בן שחר

הרצאה מרכזית:
כרופ' ישעיהו גפני
ספרות חז"ל כמקור היסטורי:
מבט לעבר והרהורים לעתיד

יום שני, ג' שבט תשע"ז,
30.1.2017 בשעה 19:30
במרכז זלמן שזר

במהלך הערב תיערך מכירה מיוחדת של הספר
הכניסה חופשית - מספר המקומות מוגבל

חניה ללא תשלום על בסיס מקום פנוי בחניון הטיילת
כניסה מרח' דניאל ינובסקי
תחבורה ציבורית: 7, 12, 78, א78

לפרטים ולהרשמה: 02-5650444 | www.shazar.org.il

אירגן: בית אביסלוביץ יפו בית הטיילת, ביתר 2, תלפיות, ירושלים

השופט פינקלשטיין. פניו של עו"ד הלם הכי עו תמיהה מוחלטת. מיד אחר כך החל לצחוק. זו טענת שמעון קלאסית, שיש הקלטות, אמה 'שמעתי עוד חמשת אלפים טענות שמעון קלאס' סיות כאלו. זה שמעון".

הספר משתרע על פני כ-300 עמודים. גם פסק הדין של בית המשפט המחוזי מרכו, שבו הורשע שמעון קופר ברצח שתי רעיותיו, הוא בן כ-300 עמודים. מאליה עולה התחרות בין שני הטקסטים: בהנחה שאין הרבה אנשים שימצאו זמן לקרוא 600 עמודים ובהנחה שיש אנשים שמתעניינים בפרשה עד כדי מוכנות לקרוא 300 עמודים — איזה מהטקסטים עדיף לקרוא? שני הטקסטים, כמובן, אינם מושלמים. לא רק בספר נפלו טעויות (שעל חלקן עמדתי לעיל). כך, למשל, מבסס בית המשפט שוב ושוב את שתי ההרשעות בשני מעשי רצח על כך ש"ביום זירה של התאבדות בידי הנאשם הוא יסוד חשוב במס' קנה שהוא מי שגרם למותה בכוונה תחילה" (עמ' 273, פסקה 456 לפסק הדין). אלא שאין הוכח חות לכך שהנאשם הוא שפיזר הפיסות כדורים ליד כל אחת משתי הגופות. בית המשפט מניח שהנאשם ביים זירות התאבדות. מדוע הוא מניח כך? כפי הנראה, בעיקר משום שהוא מניח שהנאשם הוא שרצח את שתי הנשים ורצה להטות את החוקרים. כלומר: מההנחה שהיה רצח ושהנאשם רצח מוסקת ההנחה שהנאשם ביים זירת התאבדות; ומיד לאחר מכן, מכך ש"נקבע" שהנאשם ביים זירת התאבדות מוסק שהיה רצח ושהנאשם רצח.

למניעת חשש של הקוראים כי לפנינו הר-שעת שווא נוספת של אדם חף מפשע, אציין כי אמנם שתי ההרשעות מבוססות אך ורק על ראיות נסיבתיות — שמהן השופטים מסיקים את עובדות הרצח — ולא על ראיות ישירות; ואמנם ההרשעה ברצח הראשון בומן איננה חוזק, בין היתר משום שלא ידוע באיזה אופן גרם הנאשם למות רעייתו הראשונה, דבר המטיל ספק אם בכלל התרחש רצח ולא מוות טבעי; אך ההרשעה ברצח השני, של רעייתו השלישית של הנאשם, נראית משכנעת, בין היתר משום שלגביה הוכח שהנאשם השיג מחברתו הרופאה זריקה ממתה. אני הייתי מרשיע ברצח השני ומוכה מן הראשון, משום שלא הוכח מעבר לספק סביר, הגם שסביר להניח שהתרחש חש במציאות. בית המשפט הרשיע בשתי רצח חות. בית המשפט אמנם מצביע על שורה של נקודות דמיון בין שני המקרים, אך לפחות חלקן נובעות מכך שמדובר באותו נאשם (די מג' עיל, יש לציין) עם אותם הרגלים — ללא קשר הכרחי לרצח גם של האשה הראשונה. אז אם לקרוא — מה לקרוא? נראה לי של משפטנים עדיף לקרוא את פסק הדין, שבו יש פחות רכילות ויותר עובדות; והלא-משפטנים יצטרכו לבחור בין הטקסט הקשה יותר להבין נה אך המקצועי יותר שבפסק הדין לבין הטקסט הקליל שבספר, ולבין כל ספר אחר (אהרן מגד הנפלא, למשל).

לבין השאלה אם ביצע את העבירה המיוחסת לו. כך, למשל, במקום אחר הראיתי כי בפסק הדין המחוזי שבו הורשע זדורוב מוקדשים עשרות עמודים כדי לשכנע ששיקה אכן, ייתכן ששיקה במאמר מוסגר, בלחץ של האשמה ברצח וחקירה אינטנסיבית שבמסגרתה אין חולק שחוקרי המשטרה שיקרו ולזדורוב שיש נגדו ראיות מפלילות שחלקן ראיות מדעיות, דומני כי רבים היו מסתככים בשקרים — גם חפים מפשע. אלא שלמיטב הערכתי המקצועית עית כלל לא הוכח שזדורוב רצח ואני מקווה שיווכה במסגרת משפט חוזר. אשר לקופר — לאחר שקראתי את פסק הדין, נראה שאכן רצח — לפחות את רעייתו השלישית (אם כי הורשע — באופן פחות משכנע — גם ברצח רעייתו הראשונה). אלא ששקרוי כשלעצמם אינם מוכיחים רצח, אלא את אופיו הרע. מאלפת היא ההתרשמות הבאה משקרנותו הכרונית של קופר, של עו"ד הלם, שייצג את קופר בעבר בענייני רכוש וזומן למשפט כעד, המובאת בספר: "האם הוא אמר לך שיש לו איוושהי ראייה, איוושהי הקלטת, שמראה שהוא לא עשה לה שום דבר באותו הלילה?" שאל גם

ברעו סגנ'רו הוא פרופ' (מן המניין) במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן, מחבר הספרים "הרשעת חפים מפשע בישראל ובעולם: גורמים ופתרונות" (2014) Safety from False Convictions (2016).